

ХУЛОСАИ

комиссияи экспертии Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-050 дар назди Донишгоҳи технологии Тоҷикистон ба диссертатсияи Абдуллоева Ҳангома Файзуддиновна дар мавзӯи: **“Коркарди технологиям маҳсулоти функционалии қаннодии ордӣ бо иловаи орд аз донаи кадуи навъи маҳаллӣ”** барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои техника аз рӯи ихтисоси 05.18.01 – Технологияи коркард, нигоҳдорӣ ва коркарди хӯшагиҳо, лӯбиёгиҳо, маҳсулоти ғалладона, мевагию полезӣ ва ангурпарварӣ

Комиссияи экспертӣ дар ҳайати Муҳиддинов З.Қ. доктори илмҳои химия, профессор; Мирзозода Г.Х. – номзади илмҳои техника, дотсент; Яминзода З.А. – номзади илмҳои техника, дотсент, ки бо қарори раиси Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-050 дар назди Донишгоҳи технологии Тоҷикистон, ташкил шуда буд, диссертатсияи Абдуллоева Ҳангома Файзуддиновна дар мавзӯи: **“Коркарди технологияи маҳсулоти функционалии қаннодии ордӣ бо иловаи орд аз донаи кадуи навъи маҳаллӣ”** барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои техника аз рӯи ихтисоси 05.18.01 – Технологияи коркард, нигоҳдорӣ ва коркарди хӯшагиҳо, лӯбиёгиҳо, маҳсулоти ғалладона, мевагию полезӣ ва ангурпарварӣ дида баромада, ба чунин хулоса омаданд:

Мубрамияти мавзӯ: Диссертатсияи тақризшаванда дар доираи масъалаи коркарди технологияи маҳсулоти қаннодии ордӣ дорои хосиятҳои функционалӣ ва қимати баланди ғизоӣ иҷро шудааст. Айни замон истеҳсоли маҳсулоти хӯрокаи функционалӣ – яке аз самтҳои афзалиятноки саноати хӯроқвори мебошад, зеро маҳсулоти мазкур ба туфайли таркиби химиявии аз нутриентҳои зарурӣ бой метавонад навъи саломатии инсонро беҳ гардонид, хусусияти пешгирӣ намудани бемориҳои бо ғизогирӣ алоқамандро дорад.

Таҳқиқот оид ба мукамалгардонии таркиби химиявии маҳсулоти хӯрокаи хусусан маҳсулоти қаннодии ордӣ бо мақсади зиёд намудани миқдори моддаҳои ғизоии муҳимтарин, беҳ гардонидани тавозуни нутриентҳои ивазнашаванда аз ҳисоби ашёи биологии пурқимат яке аз самтҳои аввалиндараҷаи соҳаи истеҳсоли озуқаворӣ мебошад. Шумораи зиёди ин таҳқиқҳо ба истифодаи иловагиҳои табиӣ ҳамчун маводи ғанигардонанда равона шудаанд. Бартариии ин мавод аз он иборат аст, ки иловаҳои табиӣ дорои як моддаи зарурӣ не, балки якчанд моддаи ивазнашаванда мебошанд - ғайр аз сафедаҳо дар таркибашон витаминҳо, моддаҳои минералӣ, дигар компонентҳои ғизоии қиматнок мавҷуд ҳастанд, ва ин моддаҳо дар таносуби зарурӣ, дар шаклҳои барои азхудшавӣ аз ҷониби организми инсон мусоид қарор доранд. Масъалаи баланд бардоштани қимати ғизоии маҳсулоти хӯрокаи бо самтҳои зерин ҳалли хуро меёбад:

- истифодаи ашёи сафедадори анъанавии растанӣ ва ҳайвонотӣ ба сифати ашёи ғанигардонанда;

- истифодаи оқилонаи ҳама моддаҳои ғизоии ашёи табиӣ;

- истифодаи манбаҳои нави сафедаҳо, макро- ва микроэлементҳо, витаминҳо ва дигар моддаҳои ғизоии функционалии бо роҳи микробиологӣ ё синтези химиявӣ ҳосилшуда. Бинобар ин, ҷустуҷӯи манбаҳои нави ашёи маҳаллии дорои хосиятҳои функционалӣ, мукамалгардонии технологияҳои анъанавии истеҳсолот бо истифодаи чунин ашёи хом, коркарди дастурамал ва технологияи намудҳои нави маҳсулоти қаннодии функционалии ба талаботи ғизогирии солим наздик дар асоси ашёи маҳалли ғайрианъанавӣ масъалаи мубрам ва муҳим мебошад. Бо назардошти ин, диссертатсияи Абдуллоева Ҳ.Ф. дар мавзӯи **“Коркарди технологияи маҳсулоти функционалии қаннодӣ бо иловаи орд аз донаи кадуи навъи маҳаллӣ”** мубрам мебошад.

Натиҷаҳои муҳимтарини кори диссертатсионӣ:

1.Таркиби химиявӣ, нишондодҳои физикию химиявӣ ва хосиятҳои функционалӣ-технологии орд аз донҳои кадуи навъи маҳаллии «Иродӣ» омӯхта шуд. Муқаррар карда шуд, ки донҳои кадуи навъи мазкур 30,8 % сафеда, ки қисми зиёдаш дар об ҳалшаванда мебошанд, 8,1% крахмал, 15,4 % нахҳои ғизоӣ, 3,9% моддаҳои минералӣ ва ва 38,81% равған дорад. Инчунин муқаррар шудааст, ки орди донҳои каду нисбат ба орди гандум қобилияти баландтари нигоҳ доштани об ва равған дорад. Таркиби химиявӣ ва хосиятҳои технологияи орди донҳои каду дурнамо ва мақсаднокии истифодаи онро дар технологияи маҳсулоти хӯрокаи таъмин мекунад.

2.Дастурамал ва технологияи маҳсулоти каннодии орди дорои хосиятҳои функционалӣ - ҳалвои миллии тоҷикӣ ва кулчақанд аз ҳамири резонак бо иловаи орди донҳои каду коркад шуда, дар шароити истеҳсолии корхонаи ҚДММ «Имон» санчида шудаанд. Натиҷаҳои санчишҳои истеҳсоли ба санадҳо тасдиқ шудаанд. Дар асоси натиҷаҳои таҳқиқҳо ва амсиласозии математикӣ дастурамали ҳалво ва кулчақанди резонак бо иловаи орди каду мукамал гардонида шуд.

3. Хосиятҳои органолептикӣ ва нишондодҳои физикию химиявии маҳсулоти каннодии орди коркардшуда - ҳалво ва кулчақанд бо иловаи орди донҳои каду таҳқиқ шуданд. Натиҷаҳои тадқиқот муқаррар карданд, ки маҳсулоти коркардшуда дорои хосиятҳои хуби истеъмолӣ буда, нишондодҳои ба талаботи Стандартҳои давлатӣ мутобиқ мебошад.

4. Миқдори моддаҳои асосии ғизоӣ дар таркиби ҳалво ва кулчақанди коркардшуда бо иловаи орди донҳои каду муайян гардидааст. Аз рӯи миқдори сафедаҳо, нахҳои ғизоӣ, моддаҳои минералӣ ва равғанҳои полибеҳади ивазнашаванда маҳсулоти мазкурро ҳамчун маҳсулоти функционалӣ ҳисобидан имконпазир аст. Ҳисоби қимати энергетикӣ пастшавии калориянокии ин маҳсулотро нишон дод.

5. Намноки, фаъолнокии об ва тағйирёбии ин нишондодҳои ҳалво ва кулчақанд бо иловаи орди донҳои каду муайян карда шуд. Дар асоси натиҷаҳои бадастомада ва, инчунин, дар асоси хосиятҳои органолептикӣ, миқдори муайяншудаи металлҳои вазнин (сурб, кадмий, симоб ва арсен) ва нишондодҳои микробиологӣ устуворӣ ва беҳатарии маҳсулоти коркардшуда муқаррар карда шуд.

6. Лоихаи ҳуҷҷатҳои ҳуқуқӣ-меъёрӣ – шартҳои техникӣ, дастурамали технологӣ ва дастурамали истеҳсоли барои маҳсулоти коркардшуда - ҳалво ва кулчақанд аз ҳамири резонак бо иловаи орди донҳои каду таҳия карда шуд. Шартҳои техникӣ аз ҷониби Агентии «Тоҷикстандарт» ва дастурамали ҳалво ва кулчақанд аз тарафи корхонаи истеҳсолии ҚСММ «Имон» тасдиқ карда шуд.

Навгониҳои илмӣ тадқиқот.

Тадқиқот соҳиби чунин навгониҳои илмӣ мебошад:

-таркиби химиявии орд аз донҳои кадуи навъи «Иродӣ», ки дар қаламрави Тоҷикистон парвариш мешавад, омӯхта шудааст. Таркиби химиявии муқарраршудаи ашёи мазкур дурнамои истифодаи онро ҳамчун компоненти функционалӣ дар технологияи маҳсулоти хӯрокаи исбот мекунад.

- нишондодҳои физикӣ-химиявӣ ва хосиятҳои технологияи орд аз донҳои кадуи навъи «Иродӣ» - қобилияти нигоҳдории об, нигоҳдории равған, кафкофарӣ ва эмулсияфарӣ муайян шудаанд. Натиҷаҳои ба дастомада мувофиқи мақсад будани истифодаи орди донҳои каду дар технологияи маҳсулоти хӯрокаи, ки хосиятҳои аз қобилияти нигоҳдории об ва равған вобаста аст, исбот мекунад.

- Дастурамал ва технологияи истеҳсоли маҳсулоти қаннодии ордии дорои хосиятҳои функционалӣ– ҳалвои миллии тоҷикӣ ва кулчақанд аз хаамири резонак бо истифодаи орди донаи каду коркард шуд. Навоварии дастурамал ва технологияи коркардшуда бо Патенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудааст.

- Дар асоси таҳлили тағйироти хосиятҳои органолептикӣ, намнокӣ ва фаъолнокии обхангоми нигоҳдорӣ устуворӣ ва беҳатарии маҳсулоти таҳқиқшаванда муайян шудааст.

Аҳамияти амалии тадқиқот.

Дастурамал ва технологияи коркардшудаи истеҳсоли маҳсулоти қаннодии ордии функционалӣ бо иловаи орди донаи кадуи навъи маҳаллӣ зиёд шудани қимати ғизоии маҳсулоти тайёрро имконпазир менамояд ва бо ин роҳ маҳсулоти мазкурро ба ғизои солим наздик мекунад ва, инчунин, ба васеъ гардидани ассортименти маҳсулоти қаннодии функционалӣ ва манбаи ашёи хоми он мусоидат менамояд.

Аҳамияти амалии диссертатсия бо санадҳои санчишӣ дар шароити истеҳсолӣ ва татбиқӣ тасдиқ шудааст. Инчунин, натиҷаҳои ба дастмадаи таҳқиқот дар раванди таълими фанҳои «Технологияи маҳсулоти хӯрокаи функционалӣ», «Иловаҳои хӯрокаи», «Асосҳои физикию биохимиявии истеҳсоли маҳсулоти хӯрокаи» дар барномаи таълимии бакалаврҳо ва магистрантҳо ва барои таҳияи маводҳои таълимӣ истифода шудаанд.

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси 05.18.01- Технологияи коркард, нигоҳдорӣ ва коркарди хӯшагиҳо, лӯбиёгиҳо, маҳсулоти ғалладона, мевагию полизӣ ва ангурпарварӣ аз рӯи бандҳои зерин мувофиқат мекунад:

2. Коркарди илмиасоси – технологияи истифодаи навъҳои ашёи нав, инчунин маҳсулоти сонавии соҳаҳои ғалладонагӣ, маҳсулоти мевагӣ ва сабзавотӣ бо мақсади истифодаи самараноки захираҳо ва баланд бардоштани арзишҳои биологӣ он.

3. Коркарди технологияҳои нав (интенсивӣ) ва такмилсозии технологияи истеҳсоли маҳсулоти хӯшагиҳо, лӯбиёгиҳо, ғалладона, маҳсулоти мевагӣ ва сабзавотӣ, ангурпарварӣ дар доираи истеҳсолоти соҳаҳои хӯшагиҳо, хошоки омехта, ғалладонагӣ, нонӣ - макаронӣ, қаннодӣ, оби ҷави ғайриалкулӣ, алкулӣ, хамиртурушӣ, ликёру арак, шаробпазӣ, консервақунонӣ, хушккунии мева ва сабзавот, омехтаҳои хӯроқӣ ва маҳсулоти тезяхкунанда.

6. Коркарди технологияи намудҳои нави маҳсулот бо истифодаи маҳсулоти ғайрианъанавӣ ва намудҳои нави ашё, омехтагиҳои мураккаб ва маҳсулоти нимтайёр бо танзими таркиби моддаҳои асосӣ ва ҷузъиёти фаъоли биологӣ, тағйири таркиби кимиёвӣ барои ба вучуд овардани маҳсулоти нави дорои сифати ғизонокии баланд ва сатҳи баланди истифодабарӣ, аз ҷумла таркиби маҳсулот барои кӯдакон ва маҳсулоти парҳезӣ.

Эътимоднокии натиҷаҳои тадқиқот. Эътимоднокии натиҷаҳои ба дастмада бо мувофиқии натиҷаҳои таҷрибавӣ ва назариявӣ, истифодаи маҷмӯи усулҳои муосири физикӣ ва химиявӣ таҳқиқ, санчиши натиҷаҳои ба дастмада дар шароити истеҳсолӣ ва инчунин баррасии натиҷаҳои таҳқиқҳо дар конференсияҳои илмӣ ва нашри онҳо дар маҷаллаҳои илмӣ тасдиқ мегардад.

Саҳми шахсии муаллиф дар гузаронидани тадқиқоти озмоишӣ, таҳлилу омӯзиш ва шарҳи маълумотҳои тадқиқотии ба дастовардашуда, омодакунӣ ва мураттабгардонии дастнависи диссертатсия ва маводҳои нашршудаи асосӣ мебошад.

Мувофиқатии диссертатсия ба меъёрҳои аз ҷониби ҚОА-и назди Президенти ҶТ муқарраргардида, оид ба тартиботи супоридани дараҷаҳои илмӣ.

Вобаста ба мавзӯи таҳқиқотии илмӣ ва натиҷаҳои асосии ба дастмада 12 мақола ба нашр расида, 1 нахустпатент, 2 санади ҷорикунӣ дар истеҳсолот иҷро гардидаанд. Аз ин

шумора 6 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшаванда ва 6 мақола дар маводҳои конференсияҳои илмӣ байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ ба таъб расидаанд.

Натиҷаҳои кори диссертатсионӣ дар истехсолот ва мавзёҳои тадқиқотӣ татбиқгардида, инчунин, 2 санадҳои татбиқӣ ва 1 нахустпатент ба даст оварда шудааст.

Аслияти мундариҷаи автореферати диссертатсия зиёда аз 87,75%-ро (автореферат бо забони русӣ бо назардошти иқтибосоварӣ 93,32-%) ташкил медиҳад. Иқтибосоварӣ дуруст ва саҳеҳ тартиб дода шудааст.

Комиссияи эксперти диссертатсияи Абдуллоева Ҳ.Ф.ро дар мавзӯи **“Коркарди технологияи маҳсулоти функционалии каннодии ордӣ бо иловаи орд аз дон ва кадуи навъи маҳаллӣ”** барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои техникӣ аз рӯи ихтисоси 05.18.01 – Технологияи коркард, нигоҳдорӣ ва коркарди хӯшагиҳо, лӯбиёгиҳо, маҳсулоти ғалладона, мевагию полезӣ ва ангурпарварӣ ба ҳимоя тавсия медиҳад.

Ба ҳайси **муқарризи расмӣ** комиссияи эксперти олимони мазкурро пешниҳод менамояд:

- академики Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон, доктори илмҳои кишоварзӣ, профессор, профессори кафедраи меваю сабзавот ва тоқпарварии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш.Шоҳтемур Аҳмедов Турсунбой Абдуллоевич;

- номзади илмҳои техникӣ, муовини директори заводи химиявии н.Данғара Сафаралиев Маҳмадалӣ Давлаталиевич.

Ба сифати **Муассисаи тақриздиханда** – Пажӯҳишгоҳи боғу тоқпарварӣ ва сабзавоткорӣ Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон пешниҳод карда шавад.

Раиси комиссияи эксперти,
доктори илмҳои химия,
профессор,

Муҳидинов З.К.

Аъзоёни комиссия:

номзади илмҳои техникӣ,
дотсент

Мирзозода Г.Х..

номзади илмҳои техникӣ,
дотсент

Яминзода З.А.

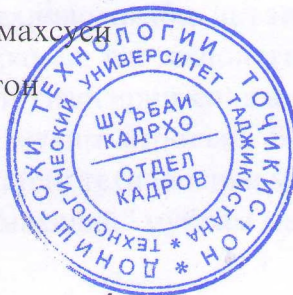
Имзоҳо дурустанд:
котиби илмӣ Шӯрои
диссертатсионии 6D-КОА-50,
н.и.т., дотсент

Яминзода З.А.

Имзои н.и.т., дотсент Яминзода З.А.-ро тасдиқ мекунам

Сардори шӯбаи кадр ва корҳои махсусӣ

Донишгоҳи технологияи Тоҷикистон

Бухориев Н.А.

14.02.2024